

“ALAN EĞİTİMİNDE ARAŞTIRMA PROJESİ” DERSİNDE VERİLEN DÖNEM PROJELERİNE AİT BİR DURUM SAPTAMA ÇALIŞMASI¹

Vakur ÇİFÇİLİ (*)

ÖZET

Bu araştırmada, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak verilen Orta Öğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programındaki, “Alan Eğitiminde Araştırma Projesi” dersindeki hazırlanan projeler ele alınmıştır. Araştırmada, öğrencilerin genel alanlarının (Fen-Sosyal) ve hazırladıkları projelerin eğitim alanından ya da dışından olması, projelerin Türkiye’ye özgü ya da evrensel konulardan mı seçildiği, teori, uygulama, proje türü, danışmanın alan değişkenleri açısından incelenmiştir.

Alan Eğitiminde Araştırma Projesi dersinde verilen 2006 - 2007 eğitim öğretim yılına ait toplam 715 proje tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş ve incelenmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Elde edilen verilerin, analizinde Ki-Kare (Chi-Square) testi uygulanmıştır.

İstatistiksel analizler sonucunda, öğrencilerin genel alanları ile; projenin eğitim alanı- eğitim alanı dışından, Türkiye’ye özgü ve evrensel olması, proje türü, danışmanın alanı değişkenleri ile anlamlı düzeyde ilişkiler saptanmıştır. Ayrıca, araştırmada bölüm değişkeni, proje türü değişkeni açısından incelenmiş ve sonuç istatistiksel açıdan anlamlı çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Alan Öğretmenliği, Ortaöğretim Dönem Projesi, Tezsiz Yüksek Lisans

ABSTRACT

The study involves the analysis of the term projects which are part of the requirement of Masters without Thesis programs on Secondary Education Subject teacher training, offered by the Social Sciences Institute and the Natural Sciences Institute at Istanbul University. The projects were examined with respect to certain variables: if the research topic is on the chosen field of study or not; if the research area is confined to a Turkish context or not; if the research is theory or practice based; if it is compatible

¹ Bu araştırma, 18.Eğitim Bilimleri Kurultayında (1-3 Ekim 2009) araştırmacı tarafından bildiri olarak sunulmuştur.

(*) İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

with the advisor's field of expertise or not. 715 Projects completed in the "The Research Project in Field Education" course in 2006- 2007 academic year, are chosen by the random sampling method and examined in detail. The current study adapts correlational model of analysis, and the data is analyzed by the Chi-square test. The statistical analyzes of the data reveals that there are meaningful correlations between the submitted researches and the variables listed above, moreover, the relation between the variables of the field of study and the type of the project has been found to be statistically meaningful.

Key Words: *Field teacher training, secondary education, semester project, master's degree without a thesis.*

GİRİŞ

Araştırmalarda eğitim öğretim sürecinin en etkili işgöreni öğretmenlerin formasyonları, özlük hakları, mali kazanımları ve yetiştirilme programları çok sayıda araştırmaya konu olmuştur. Bu araştırmalarda ülkemizde öğretmen yetiştiren programlarında niteliği defalarca tartışılmış ve programlardaki değişikliklerde incelenmiştir. İncelenen kavramlara birkaç örnek vermek gerekirse; Orta Öğretim Tezsiz Yüksek Lisans Alan Öğretmenliği öğrencileri akademik başarı ve çeşitli değişkenlere göre (Alıcı; 2005), öz yeterlilik inanç düzeylerine göre (Yılmaz; 2008), meslek ile gurur duyma ve zevk alma başlığına göre (Uras ve Kunt 2003) incelenmiş olmakla beraber ülkemizde 1997 tarihinden itibaren Dünya Bankası YÖK modeli ile Eğitim Fakülteleri ve ilgili Enstitülerce uygulamaya konulan, Orta Öğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarında okutulan derslere ve ders içeriklerine yönelik araştırmaların yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır.

Oysa ki Dünya Bankası YÖK modeli ile özellikle Fen ve Edebiyat Fakültelerinden mezun öğrencilerin Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmenlik yapmaları ancak Tezsiz Yüksek Lisans Programlarını başarıyla bitirmeleri ve merkezi öğretmenlik sınav barajını geçmeleri ile mümkündür. Öğretmenlik Mesleğine başlama konusunda öncelikli önem arz eden ve Eğitim Fakültelerine önemli sorumluluklar yükleyen bu programlar yeterli düzeyde araştırmalara konu olmamıştır. Fakat bu programlardaki güncel değişikliklerin, ders içeriklerinin ve bu içeriklere uygun ürünlerin araştırılması ve sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan değerlendirmeler programların güncelliği ve hata payının azaltılması içinde bir zorunluluktur.

Yüksek Öğretim Kurulunun 04.11.1997 tarih ve 97.39.2761 sayılı kararıyla kabul edilen Eğitim Fakültelerinde yeni düzenleme ile ilgili kararı öğretmen yetiştirme programları konusunda bir yönlendiricidir. Bu kararla eğitim

dersleri yalnız öğretmenlik formasyonu dersleriyle sınırlandırılmış, Eğitim Fakültelerindeki 4 yıllık programlar yanında (4+1.5) ve (3+1.5) şeklinde tezsiz yüksek lisans programlarıyla, eğitim fakülteleri dışından gelen mezunların öğretmenlik formasyonu tamamlanma yoluna gidilmiştir (YÖK, 1998: 40-41).

Eğitim Fakültelerinde ilköğretime öğretmen yetiştiren programların yeniden hazırlanması nedeniyle ilköğretim ve Ortaöğretime Yönelik Öğretmen Yetiştiren Programlar arasında bir bütünlük sağlanması amacıyla, Eğitim Fakülteleri bünyesinde uygulanmakta olan Ortaöğretim Alan Öğretmenlerinin Yetiştirilmesine Yönelik Programlar 11.07.2007 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında yeniden değerlendirilmiş ve yapılan değerlendirme sonucunda, 2007-2008 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı (4+1.5) olarak kalmakla beraber derslerin adlarında değişikliğe gidilmiş, ek “Genel Kültür” dersi programa konmuştur (YÖK, 2007). Bununla birlikte, Yükseköğretim Genel Kurulu Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı (4+1.5) konusunu 22.05.2008 tarihinde tekrar incelemiş ve derslerin, ders içeriklerinin aynı kalarak iki yarıyıl (4+1) olarak kabul etmiştir. Programda 2. Yarıyıldaki okutulan Alan Eğitiminde Araştırma Projesi dersi bu araştırmanın da konusunu oluşturmaktadır. İlgili dersin ders içeriği ve kredi dökümü YÖK (2008) ‘ün bildiğinde şu şekilde belirtilmiştir:

“Alan Eğitiminde Araştırma Projesi (2-2-3): Özel Alanda seçilen bir konuda bilimsel araştırma projesi hazırlama, veri toplama, verileri analiz etme, değerlendirme, raporlaştırma ve projeyi sunma. Dersin içeriği ve kazanımlarına bakarak incelendiğinde toplanan projelerin özünde, öğretmen adaylarının veri toplama, analiz etme değerlendirme gibi ürünleri kazanması beklenmektedir. Bununla birlikte, öğretmen sadece özel alanına yönelik değil eğitim sistemine de katkıda bulunmak zorundadır.”

Bu nedenle yeni öğretmenlik formasyonu dersleri teorik bilgilerin yanında gerçek okul ortamına ve öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi ve becerilerini ön plana alarak hazırlanmıştır (YÖK, 1998:4-5). Ancak, YÖK (2007:51) “Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007), Öğretmenin Üniversitede Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi ” adlı raporunda; öğretmenlik formasyonuna ilişkin derslerin eğitim bilimleri alanındaki bazı teorik derslerden oluşup öğrencileri öğretmenliğin gerektirdiği uygulamaya dönük bilgi, beceri ve bakış açılarını kazandırmaktan uzak olduğunu açıklamaktadır. YÖK’ün bu konudaki 1998 ve 2007 raporları derslerin uygulamasında hala sorun olduğunun bir başka göstergesidir.

Alan Eğitiminde Araştırma Projesi dersi, proje tabanlı ve kendi alanıyla beraber, alanının eğitime uyarlanması ya da metod ve yöntem kullanımını içeren bir uygulamayı içermelidir. Uygulama ve uygulama sonuçları elde edilmeden sağlıklı verilerin eğitime kazandırılması mümkün değildir. Bu konu

YÖK (1998)'e göre de ders konularının, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili kademe için hazırladığı ders programları ile ilişkilendirilmesi ve günlük yaşamdan örneklerle zenginleştirilmesi dikkate alınması gereken diğer bir husustur.

Bu araştırmanın amacı iki alt başlıkta ele alınmıştır. Bunlar; Tezsiz Yüksek Lisans Alan Öğretmenliği Programındaki Alan Eğitiminde Araştırma Projesinde, öğrencilerin hazırladığı projelerin alanlarına göre projenin eğitim alanı- eğitim alanı dışından; seçilen konuların Türkiye'ye özgü ya da evrensel olması, proje türü, danışmanın alanı değişkeni ve bölüm değişkeni açısından incelemektir

YÖNTEM

Araştırma, İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Fen Bilimleri Enstitüleri Tezsiz Yüksek Lisans Programlarında okutulan Alan Eğitiminde Araştırma Projesi dersinde danışman öğretim üyelerine verilen toplam 715 proje ile sınırlıdır. Araştırmada incelenen projeler 2006 -2007 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır. Araştırma Fen Bilimler Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans Programındaki Biyoloji Öğretmenliği, Fizik Öğretmenliği, Kimya Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği ile Sosyal Bilimler Enstitüsündeki Coğrafya Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, Felsefe Öğretmenliği, Tarih Öğretmenliği, Müzik Öğretmenliği ve Beden Eğitimi Öğretmenliğinde verilen dönem projelerini kapsamaktadır.

Araştırmada Tezsiz Yüksek Lisans birimindeki arşivlenmiş toplam 715 tesadüfi örnekleme yolu ile seçilmiş ve incelenmiştir. Araştırmacı tarafından önce, proje değişkenine göre bağımlılığı incelemek için projelerin adları sırayla liste halinde yazılmış daha sonra bu adların gruplamalarına geçilmiştir. Projeler gruplandırılırken benzer ve aynı alana ait konular sınıflandırılmıştır. İnceleme sonunda projelerdeki başlıklara göre, elde edilen konu grupları şu şekildedir:

1. Alana Özgü Kavram ve Teorilerin İncelemesi
2. Alana Özgü Dönem İncelemesi
3. Alana Özgü Kavram ve Teorinin Eğitimdeki Yerinin Araştırılması
4. Alana Özgü Kavram ve Teori Eğitimi
5. Alana Özgü Ders ve Ders Kitabı İncelemesi
6. Öğrenci Tutum ve Davranışlarının Tespiti
7. Öğretmen Tutum ve Davranışlarının Tespiti
8. Alan Eğitiminin Program Karşılaştırması
9. Alan Dersi Müfredat İncelemesi
10. Alana Özgü Eser İncelemesi
11. Diğer

Konu gruplarındaki 1.-2.-3.-4.-5. maddelerde bulunan “Alana Özgü” kavramı ile adayın mezun olduğu alan kastedilmektedir. 8. maddedeki “Alan Eğitimi” mezun olunan alanın eğitimi ile ilgili olup, 9. ve 10. maddelerde ise mezun olunan alanın Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki program ve eser incelemesi kastedilmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırma projelerin, araştırmanın yapıldığı tarihteki durumu saptamaya yöneliktir. Elde edilen verilerin, ilgili değişkenler açısından ilişkisini belirlemek amacıyla Ki-Kare (Chi-Square) testi uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen projelerin konu başlıklarına göre dağılımları (Tablo 1)’de verilmiştir. Proje başlıklarının, bölümlere göre farklılaşmasını incelemeye Kaykare tekniğini kullanabilmek için öncelikle az sayıda verinin yer aldığı başlıklar yeniden düzenlenerek bir araya getirilmiştir. Bu yeni düzenlemeye göre ise, projelerin 4 ana başlıkta toplandığını görmekteyiz (Tablo 2).

Tablo 1: Proje Konularına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Proje türü	f	%
Alana Özgü Kavram ve Teorilerin İncelemesi	394	55,1
Alana Özgü Dönem İncelemesi	49	6,9
Alana Özgü Kavram ve Teorinin Eğitimdeki Yerinin Ars.	94	13,1
Alana Özgü Kavram ve Teori Eğitimi	70	9,8
Alana Özgü Ders ve Ders Kitabı. İnc.	36	5,0
Öğrenci Tutum ve Dav. Tespiti	9	1,3
Öğretmen Tutum ve Dav. Tespiti	1	,1
Alan Eğitiminin Program Karşılaştırması	5	,7
Alan Dersi Müfredat İncelemesi	5	,7
Alana Özgü Eser İncelemesi	29	4,1
Diğer	23	3,2
Total	715	100,0

Tablo 2: Proje türü Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Proje türü	f	%
Alana özgü kavram, teoriler ve dönem	443	62,0
Alana özgü kav. ve teor. eğitimde yeri	164	22,9
Alanda eğitime yönelik araştırmalar	56	7,8
Diğer	52	7,3
Toplam	715	100,0

BULGULAR VE YORUM

Araştırma kapsamında incelenen projelerin 350'si (%49) 2006; 365'i (%51) 2007 yılında tamamlanmış çalışmalardır. İncelenen projelerin 356'sı (%49,8) Fen; 359'u (%50,2) Sosyal alanında yapılmış çalışmalardır. Projelerin 329'u (%46) eğitim alanından iken; 386'sı (%54) eğitim dışı alandan yapılmış çalışmalardır.

Araştırma kapsamında incelenen projelerin 279'u (%39) Türkiye'ye ilişkin çalışmalar iken; 436'sı (%61) evrensel konularda yapılmış çalışmalardır. Araştırma kapsamında incelenen projelerin 671'i (%93,8) teorik çalışmalar iken; 44'ü (%6,2) uygulamalı çalışmalardır. Araştırma kapsamında incelenen projelerin 360'nın (%50,3) eğitim alanından; 355'inin (%49,7) ise eğitim alanı dışından danışmanlar tarafından yürütüldüğü saptanmıştır.

Tablo 3: Öğrencilerin Genel Alanlarının Proje Türünün Eğitim Alanı-Eğitim Alanı Dışından Olması Değişkenine Bağımlı Olup Olmadığını Belirlemek Amacıyla Uygulanan Ki-Kare (Chi-Square) Testi Sonuçları

Gruplar		Proje türü...		Toplam	χ^2	sd	p
		Eğitim Alanı	Eğitim Alanı Dışı				
Öğrenci alanı	Fen	88	268	356	129,432	1	,000
	Alan içinde %	24,7%	75,3%	100,0%			
	Sosyal	241	118	359			
	Alan içinde %	67,1%	32,9%	100,0%			
Toplam		329	386	715			
Alan içinde %		46,0%	54,0%	100,0%			

Genel alanın, proje türünün eğitim alanı veya dışından olmasına göre farklılaşmasını incelemek için uygulanan kaykare sonucunda alanlar arasında anlamlı farka rastlanmıştır ($\chi^2=129,432$; $Sd=1$; $p<.01$). Fen öğrencilerinin çalışmalarının ağırlıklı olarak (%75,3) eğitim alanı dışından; Sosyal grubu öğrencilerinin ise (%67,1) eğitim alanından proje hazırlamış oldukları görülmektedir. İstatistiksel açıdan anlamlı çıkan bu sonucu, öncelikle danışman

öğretim üyesinin yönlendirmesi ile yorumlamak mümkündür. Bu yönlendirmede öğretim üyesinin alanını ve programı benimsemesinin etkisi bulunmaktadır. Aynı şekilde, Başbay, Ünver&Bümen (2009)'in Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına yönelik yaptığı araştırmada programın bilişsel ve duyuşsal hedeflerinin açık ve net bir biçimde ortaya konulması ve öğretim üyelerince benimsenmesi gerekliliği tespit edilmiştir. Öğretim üyesinin programı benimsemesini güçlendiren etken; alan ve yakın alanları olmaktadır. (Tablo 3) ve (Tablo 7)'de çıkan sonuçların birlikte değerlendirilebileceği öngörülebilir. Buna göre eğitim alanı dışından atanan öğretim üyelerinin projeleri eğitim alanı dışından, eğitim alanından atanan öğretim üyelerinin ise projeleri eğitim alanından hazırladıkları saptanmıştır.

Tablo 4: Öğrencilerin Genel Alanlarının Proje Türünün Türkiye ye Özgü ya da Evrensel Olması Değişkenine Bağımlı Olup Olmadığını Belirlemek Amacıyla Uygulanan Ki-Kare (Chi-Square) Testi Sonuçları

Gruplar		Proje türü...		Toplam	X ²	sd	p
		Türkiye'ye Özgü	Evrensel				
Öğrenci alanı	Fen	34	322	356	258,795	1	,000
	Alan içinde %	9,6%	90,4%	100,0%			
	Sosyal	245	114	359			
	Alan içinde %	68,2%	31,8%	100,0%			
Toplam		279	436	715			
Alan içinde %		39,0%	61,0%	100,0%			

Genel alanın, projenin Türkiye'ye özgü ve evrensel olmasına göre farklılaşmasını incelemek için uygulanan kaykare sonucunda alanlar arasında anlamlı farka rastlanmıştır ($X^2=258,795$; $Sd=1$; $p<.01$). Fen öğrencilerinin çalışmalarının ağırlıklı olarak (%90,4) evrensel konulardan; Sosyal grubu öğrencilerinin ise (%68,2) Türkiye ile ilgili konulardan proje hazırlamış oldukları saptanmıştır.

Fen Bilimlerinde yer alan kavram ve kuramlar doğası gereği kaynakların ortak kabul oluşturdukları, değişmez yapıdadır. Alana özgü kavramlar sosyal yapı, çevre ve kültür farklılıklarından etkilenmemektedir. Bununla beraber, Sosyal Bilimlerinde var olan kavram ve kuramlar ise, yakından uzağa ilkesine uygun olarak öncelikle ülkemize örneklendirilebilmektedir. Bu durumu Sosyal Bilimlere ait kavramların kültür ve çevre değişkenlerine göre uyarlanma zorunluluğu ile yorumlamak gerekir.

Ayrıca, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler arasındaki, istatistiksel açıdan anlamlı çıkan bu sonucun, ilgili alanların bölüm ve fakülte misyon tanımlarıyla da doğru orantılı olduğu düşünülmektedir. Örneğin; Sosyal Bilimlere ait Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün misyon tanımı; Türk Kültürünün temel unsurları olan Türk Dili ve Edebiyatı alanında geçmişten günümüze ortaya konulan yazılı ve

sözlü ürünleri araştırıp incelemek; elde edilen bilgileri toplumla paylaşmak; diğer kültürlerle olan ilişkilerde belirleyici ve etkin rol oynamak; alanında yetkin bilim adamları ve eğitimciler yetiştirmek (<http://www.iu.edu.tr/edebiyat/turkdili/edebiyati/2009>) şeklinde olmasına karşın; Fen Fakültesi misyonu ise Türkiye'nin ilk Fen Fakültesi olan İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinin misyonu, analiz ve sentez yeteneği ile donanmış, mesleki yetkinliğe sahip bireyler yetiştirmek, evrensel düzeyde bilgi üreterek ülke bilim ve teknolojisine katkıda bulunmak ve bilimsel bilginin halka aktarılmasında bir köprü görevi üstlenmektir (<http://www.istanbul.edu.tr/fen/fakultemiz/misyon.html/2009>) cümlesiyle aktarılmaktadır. Tanımlar incelendiğinde, Sosyal Bilimlere ait bölümlerin ülkemize özgü kavramsal süreçleri araştırma ve incelemeyi ön planda tutmalarına karşın, Fen Bilimleri bölümlerinin bu kavramları evrensel boyutta ele aldıkları düşünülmektedir.

Tablo 5: Öğrencilerin Genel Alanlarının (Fen-Sosyal) Proje Türünün Teorik-Uygulamalı Olması Değişkenine Bağımlı Olup Olmadığını Belirlemek Amacıyla Uygulanan Ki-Kare (Chi-Square) Testi Sonuçları

Gruplar		Proje türü...		Toplam	X ²	sd	P
		Teorik	Uygulamalı				
Öğrenci alanı	Fen	333	23	356	,116	1	,734
	Alan içinde %	93,5%	6,5%	100,0%			
	Sosyal	338	21	359			
	Alan içinde %	94,2%	5,8%	100,0%			
Toplam		671	44	715			
Alan içinde %		93,8%	6,2%	100,0%			

Genel alanın, projenin teorik-uygulamalı olmasına göre farklılaşmasını incelemek için uygulanan kaykare sonucunda alanlar arasında anlamlı farka rastlanmamıştır ($p > .01$). Ancak dünyanın pek çok gelişmiş ülkesindeki öğretmen yetiştirme sistemlerinde yapılan değişiklikler dikkatle incelendiğinde, en önemli boyutun öğretmen yetiştirme etkinliklerinde sınıf içi kuramsal boyutun azaltılarak okullarda geçen uygulama boyutunun önemli ölçüde artırılması olduğu anlaşılmaktadır (Okçabol, 2005:150). Bu durumun hem lisans hem de yüksek lisan dersleri için geçerli olması gerektiği düşünülmektedir. Öğretmenlik beceri yönü daha öncelikli bir meslektir, beceri uygulama ile kazanılır.

Tablo 6: Öğrencilerin Genel Alanlarının (Fen-Sosyal) Olması Değişkeninin Projenin Türü Değişkenine Bağımlı Olup Olmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Ki-Kare (Chi-Square) Testi Sonuçları

Gruplar	Proje Türü				Toplam	X ²	Sd	p
	Alana Özgü Kavram, Teoriler ve Dönem	Alana Özgü Kav. ve Teor. Eğitimde Yeri	Alanda Eğitime Yönelik Araştırmalar	Diğer				
Fen	269	56	17	14	356			
Öğrenci içinde %	75,6%	15,7%	4,8%	3,9%	100,0%			
Sosyal	174	108	39	38	359	56,568	3	,000
Öğrenci içinde %	48,5%	30,1%	10,9%	10,6%	100,0%			
Toplam	443	164	56	52	715			
Öğrenci içinde %	62,0%	22,9%	7,8%	7,3%	100,0%			

Genel alanın, proje türüne göre farklılaşmasını incelemek için uygulanan kaykare sonucunda alanlar arasında anlamlı farka rastlanmıştır ($X^2=56,568$; $Sd=3$; $p<.01$). Fen öğrencilerinin çalışmalarının ağırlıklı olarak (%75,6) alana özgü kavram, teoriler ve dönem konularından oluştuğu; Sosyal grubu öğrencilerinin ise alana özgü kavram, teoriler ve dönem (%48,5) ile alana özgü kavram ve teorilerin eğitimdeki yeri (%30,1) konularında yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu sonucu sosyal grubundaki kavramların eğitim ve insanlar arası ilişkiler boyutuna yatkınlığı ile yorumlanabilir. Sosyal alanındaki kavram ve kuramların eğitime uyarlanması ve somut veriler elde etmek Fen alanındaki kavram ve kuramlara göre daha işlevsel olabilmektedir. Bu durum öğretmen yeterliliklerine de yansımış ve farklı disiplinlere de fikir vermiştir. Örneğin Sosyal Bilim alanındaki “Köy Enstitüleri” kavramı ve buralarda uygulanan eğitim, öğretmenlerimizin sınıfta uygulayacağı yöntem ve tekniklere farklı bir bakış açısı kazandırabilir. Ya da temel malzemesi insan olan eğitim sürecinde, gelişim özelliklerine yönelik ele alınan bir kuramla, farklı bir öğretim programının yapılandırılabilceği düşünülmektedir.

Tablo 7: Öğrencilerin Genel Alanlarının Proje Danışmanının Eğitim Alanı yada Eğitim Alanı Dışından Olması Değişkenine Bağımlı Olup Olmadığını Belirlemek Amacıyla Uygulanan Ki-Kare (Chi-Square) Testi Sonuçları

Gruplar		Proje türü...		Toplam	X ²	sd	p
		Eğitim Alanı	Eğitim Alanı Dışı				
	Fen	81	275	356			
Öğrenci alanı	Alan içinde %	22,8%	77,2%	100,0%	216,004	1	,000
	Sosyal	279	80	359			
	Alan içinde %	77,7%	22,3%	100,0%			
Toplam		360	355	715			
Alan içinde %		50,3%	49,7%	100,0%			

Genel alanın proje danışmanının alanına göre farklılaşmasını incelemek için uygulanan kaykare sonucunda alanlar arasında anlamlı farka rastlanmıştır ($X^2=216,004$; $Sd=1$; $p<.01$). Fen grubu öğrencilerinin proje danışmanları yoğun olarak (%77,2) eğitim alanı dışından; Sosyal grubu öğrencilerinin proje danışmanlarının da yoğun olarak (%77,7) eğitim alanından olduğu saptanmıştır.

Sosyal ve Fen Bilimlerine bağlı olarak açılan Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarındaki, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri Eğitim Fakülteleri tarafından yürütülürken diğer alan dersleri de Edebiyat, Fen ve diğer fakültelerin öğretim üyeleri tarafından yürütülebilmektedir. İstatistiksel açıdan anlamlı çıkan bu sonuç ilgili Enstitü ve Fakültelerin elinde bulunan öğretim üyesi kadrolarının azlığı ile açıklanabilir. Topsakal&Memduhoğlu (2008) Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının niteliği ile ilgili araştırmalarında ders dağılımında alan eğitiminin ön planı çıktığını bununla beraber, eğitim bilimlerinin ikinci plana itildiğini saptamışlardır. Yine aynı araştırmada, öğretim üyesi sayısının azlığının ders dağılımında belirleyici olduğu belirtilmiştir. Bu sonuç, yorumu destekler niteliktedir. Ayrıca programa kabul edilen öğrenci sayısının da bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin Bölüm Değişkeninin Projenin Türü Değişkenine Bağımlı Olup Olmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Ki-Kare (Chi-Square) Testi Sonuçları

Gruplar	Proje Türü				Toplam	χ^2	sd	p
	Alana Özgü Kavram, Teoriler ve Dönem	Alana Özgü Kav. ve Teor. Eğitimde Yeri	Alanda Eğitime Yönelik Araştırmalar	Diğer				
Matematik	77	6	0	0	83			
Bölüm içinde %	92,8%	7,2%	,0%	,0%	100,0%			
Fizik	29	41	16	4	90			
Bölüm içinde %	32,2%	45,6%	17,8%	4,4%	100,0%			
Kimya	77	7	1	7	92			
Bölüm içinde %	83,7%	7,6%	1,1%	7,6%	100,0%			
Biyoloji	86	2	0	3	91			
Bölüm içinde %	94,5%	2,2%	,0%	3,3%	100,0%			
Öğrenci bölümü Tarih	74	11	1	2	88	387,057	21	,000
Bölüm içinde %	84,1%	12,5%	1,1%	2,3%	100,0%			
Coğrafya	68	20	1	1	90			
Bölüm içinde %	75,6%	22,2%	1,1%	1,1%	100,0%			
Türk Dili	14	25	23	27	89			
Bölüm içinde %	15,7%	28,1%	25,8%	30,3%	100,0%			
Felsefe	18	52	14	8	92			
Bölüm içinde %	19,6%	56,5%	15,2%	8,7%	100,0%			
Toplam	443	164	56	52	715			
Öğrenci içinde %	62,0%	22,9%	7,8%	7,3%	100,0%			

Öğrencilerin bölümlerinin proje türüne göre farklılaşmasını incelemek için uygulanan kaykare sonucunda bölümler arasında anlamlı farka rastlanmıştır ($\chi^2=387,057$; $Sd=21$; $p<.01$).

“Alana özgü kavram, teoriler ve dönem” konularını proje olarak alan öğrencilerin, en yoğun olarak Biyoloji bölümünden olduğu (%94,5), bunu matematik öğrencilerinin izlediği (%92,8) görülmektedir. Bu alanla ilgili en az çalışan öğrenciler ise Türk Dili bölümü öğrencileridir (%15,7).

“Alana özgü kavram ve teorilerin eğitimdeki yeri” konularını proje olarak alan öğrencilerin, en yoğun olarak Felsefe bölümünden olduğu (%56,5), bunu Fizik öğrencilerinin izlediği (%45,6) görülmektedir. Bu alanla ilgili en az çalışan öğrenciler ise Biyoloji bölümü öğrencileridir (%2,2).

“Alanda eğitime yönelik araştırmalar” konularını proje olarak alan öğrencilerin, en yoğun olarak Türk dili bölümünden olduğu (%25,8), bunu Fizik öğrencilerinin izlediği (%17,8) görölmektedir. Matematik ve Biyoloji bölümü öğrencilerinin ise bu alanla ilgili hiç çalışmaları olmadığı saptanmıştır.

Proje danışmanlarının uzmanlık alanları, projenin türüne etki etmektedir. Alana özgü bilgilerin araştırılmasının Fen Bilimleri projelerinde öncelik taşıması, Fen Bilimlerinin somut bilgiler içermesi ve ulaşılmasının, değişmez oluşunun bir sonucu olarak yorumlanabilir. Ancak alana özgü bilgilerin eğitimdeki yeri ve buna yönelik araştırmalar başlıklarında ise Sosyal bölümlerin önde olması bu bilimin yoruma ve çoklu bakış açısına açık, okul içi yaşantılara uyarlama zenginliğine sahip olması şeklinde açıklanabilir.

Biyoloji ve Matematik bölümlerinde öğrencilerin hazırladığı projelerin alanda eğitime yönelik araştırmalar içermemesi ise ayrı olarak tartışılması gereken bir konudur. Bu sonuca danışman öğretim üyelerinin etkisi ile varıldığı tahmin edilmektedir. Ancak şimşek (2003)'in Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi orta öğretim dal öğretenliği bölümü öğrencileriyle aynı üniversitenin Fen Edebiyat Fakültesi ve diğer üniversitelerin Fen-Edebiyat Fakültelerinden mezun olup ortaöğretim alan öğretenliği tezsiz yüksek lisans programına katılan öğrenciler arasında yaptığı öğretenlik mesleğine yönelik tutum araştırmasında özellikle Fizik ve Biyoloji bölümü öğrencilerinin yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları görölmektedir. şimşek'in araştırmasında mesleğe yönelik yüksek düzeyde tutuma sahip Fizik ve Biyoloji öğrencileri, projelerinde Fizik (%17.8), Biyoloji (%0) alanda eğitime yönelik araştırmalara ilgi göstermemiştir.

SONUÇLAR

Yapılan bu araştırma ile öncelikle Tezsiz Yüksek Lisans Programlarında okutulan Alan Eğitiminde Araştırma Projesi dersi incelenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde;

- 1- Fen öğrencilerinin çalışmalarının ağırlıklı olarak (%75,3) eğitim alanı dışından; Sosyal grubu öğrencilerinin ise (%67,1) eğitim alanından proje hazırlamış oldukları saptanmıştır.
- 2- Fen öğrencilerinin çalışmalarının ağırlıklı olarak (%90,4) evrensel konulardan; Sosyal grubu öğrencilerinin ise (%68,2) Türkiye ile ilgili konulardan proje hazırlamış oldukları saptanmıştır.
- 3- Fen öğrencilerinin projelerinin ağırlıklı olarak (%75,6) alana özgü kavram, teoriler ve dönem konularından olduğu; sosyal grubu öğrencilerinin ise alana özgü kavram, teoriler ve dönem (%48,5) ile alana özgü kavram ve teorilerin eğitimdeki yeri (%30,1) konularında yoğunlaştığı görölmektedir.

- 4- Fen grubu öğrencilerinin proje danışmanları yoğun olarak (%77,2) eğitim alanı dışından; Sosyal grubu öğrencilerinin proje danışmanlarının da yoğun olarak (%77,7) eğitim alanından olduğu saptanmıştır.
- 5- Projeler türüne göre incelendiğinde “Alana Özgü Kavram, Teoriler ve Dönem” konularını seçen bölümler yoğunluk sırasına göre; Biyoloji (%94,5); Matematik (%92,8); Tarih (%84,1); Kimya (%83,7); Coğrafya (%75,6); Fizik (%32,2); Felsefe (%19,6); Türk Dili (%15,7) şeklinde saptanmıştır.
- 6- Projeler türüne göre incelendiğinde “Alana Özgü Kavram ve Teorilerin Eğitimdeki Yeri “ konularını seçen bölümler yoğunluk sırasına göre; Felsefe (%56,5); Fizik (%45,6); Türk Dili (%28,1); Coğrafya (%22,2); Tarih (%12,5); Kimya (%7,6); Matematik (%7,2); Biyoloji (%2,2) şeklinde saptanmıştır.
- 7- Projeler türüne göre incelendiğinde “Alanda Eğitime Yönelik Araştırmalar” konularını seçen bölümler yoğunluk sırasına göre; Türk Dili (%25,8); Fizik (%17,8); Felsefe (%15,2); Coğrafya (%1,1); Tarih (%1,1); Kimya (%1,1); Matematik (%0); Biyoloji (%0) şeklinde saptanmıştır.

ÖNERİLER

Araştırma sonunda elde edilen sonuçlara göre bazı önerilerde bulunulabilir. Buna göre;

- 1- Alan Eğitiminde Araştırma Projesi dersi kapsamında verilen projeler danışman öğretim üyesinin yönlendirmesine açık etkidir. Bu nedenle Sosyal ve özellikle Fen Bilimleri öğretim üyelerine Milli Eğitim ve Milli Eğitimin okul ve ders işleyişine ilişkin hizmet içi seminerler verilmelidir.
- 2- Milli Eğitimin müfredatta yaptığı değişiklikler Alan Eğitiminde Araştırma Projesi dersinin eğitime ait konu dağılımına katkıda bulunacaktır. Bu nedenle, Sosyal ve Fen Bilimleri öğretim üyelerine Milli Eğitim müfredatı ve müfredattaki değişiklikler hakkında da bilgi verilmelidir.
- 3- Fen Bilimlerine özgü evrensel bilgilerin ülkemiz eğitiminde uygulanma örnekleri sayıca da fazlaştırılmalıdır.
- 4- Tezsiz Yüksek Lisans Programlarını yürüten fakültelerin gereken kadro yeterliliğine ulaşması sağlanmalıdır.
- 5- Tezsiz Yüksek Lisans Programları ve özellikle bu programdaki okutulan derslere yönelik niteliksel araştırmalar yapılmalıdır.

- Araştırmalar çoğaldıkça programlar kendini yenileme ihtiyacı duyacaktır.
- 6- Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının etkililiği üzerine de araştırmalar yapılmalıdır.
 - 7- Alan Eğitiminde Araştırma Projesindeki danışman öğretim üyelerine, dersin işleyişi, içeriği ve teknik bilgisine dayalı bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.
 - 8- Ele alınan konuların yıllar içinde tekrar ele alınmaması ve konu zenginliğini yakalamak bakımından Alan Eğitiminde Araştırma Projesindeki danışman öğretim üyelerine, ilgili bölümlere yönelik, konu fihristi şeklinde yayınlar çıkartılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alıcı, D. (Haziran 2005); "Orta Öğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarında Akademik Başarının Çeşitli Değişkenlere göre İncelenmesi: Mersin Üniversitesi Örneği", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 1 sayı 1. S: 151.
- Başbay, M; Ünver, G; Bümen, N. (2009); "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: Boylamsal Bir Çalışma" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 59, ss: 345-366, Ankara.
- İ.Ü: <http://www.iu.edu.tr/edebiyat/turkdiliedebiyati/>, İnternette 17.03.2009 elde edilmiştir.
- İ.Ü: <http://www.istanbul.edu.tr/fen/fakultemiz/misyon.html>, İnternette 17.03.2009 elde edilmiştir.
- Okçabol, R. (2005); "Öğretmen Yetiştirme Sistemimiz", *Ütopya Yayınevi*, Ankara.
- Şimşek, H. (2004); "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt: II, Sayı:1, İnternette 11.03.2009 elde edilmiştir: <http://efdergi.yyu.edu.tr>
- Topsakal, C.; Memduhoğlu, H.B. (2008); "Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Niteliği ve Programlarda Yaşanan Sorunlar", *Ege Eğitim Dergisi*, İzmir, Cilt 9-1, ss: 95-129.

- Uras, M.; Kunt, M. (2006/1); “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğinden Beklentileri ve Beklentilerin Karşılmasını Umma Düzeyleri”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Denizli, Sayı 19.
- Yılmaz, M; Çimen, O. (2008); “Biyoloji Eğitimi Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Biyoloji Öğretimi Öz Yeterlilik İnanç Düzeyleri”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Van, Cilt: V, Sayı: 1, İnternette 10.03.2009 elde edilmiştir: [.http://efdergi.yyu.edu.tr](http://efdergi.yyu.edu.tr).
- YÖK, (1998); “Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi”, Ankara.
- YÖK, (1998); “Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları”, Ankara.
- YÖK, (2007); “Müfredat Programı”Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi”, Ankara, YÖK Çoğaltması.
- YÖK, (2007), “Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (Öğretmenin Üniversitede Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi) 1982-2007”, Ankara. YÖK, İnternette 07.03.2009 elde edilmiştir: <http://www.yok.gov.tr/egitim/tezsizyl/tezsizyl.htm>.